

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Frode Bek Pedersen:

MINDE

OM

PEDER RASMUSSEN OG BODIL CHRISTOFFERSEN

FÆRØDKULLE

M I N D E

on

Peder Rasmussen

og

Bodil Christoffersen

Rødkulle.

Forord.

I nærværende lille hæfte er samlet nogle oplysninger om Peder Rasmussen og Bodil Christoffersen, Rødkulle.

Oplysningerne i stamtavlen for andet og tidligere slægtled er fremskaffet af far og farbroder ved granskning i kirkebøger med mere. Efter deres formening var det ikke muligt, at sporer slægten længere tilbage end her angivet.

Ud over det stykke, som farbroder har skrevet på min opfordring, er oplysningerne, hvor ikke andet er angivet, et resultat af mundtlig overlevering, fremkommet lejlighedsvis og i brudstykker.

Det er især Jens som har samlet stof sammen, og dertil kommer en del jeg selv husker fra fortællinger i min barndom og ungdom når bedstemoder, far eller farbroder ved enkelte lejligheder har fortalt noget.

Hæftet gør ikke krav på, at indeholde fuldstændige oplysninger om de folk og forhold som omtales deri. Det er samlet af interesse for sagen, og til oplysning for nuværende og kommende ungdom i slægten for at disse, gennem dette kan få kendskab til en del af deres egen baggrund.

De enkelte træk som er fortalt er med til at sige noget om de mennesker som er omtalt, og hvad der er fortalt om dagligt arbejde og levevis er ting som nu hører en helt svunden tid til.

Hobro den 15. april 1963.

Grete Betz Pedersen.

Dette hæfte er nummer: 28.

Kresten Pedersen: Født 7. november 1871 i Rødkullehusene, Lundby Mark, Tjæreby sogn. Besøgt Rødkilde Højskole, tjent som karl i Udenbygården, Horne, Fyn. Var 4 år i Minisota, U.S.A. Gift 27. oktober 1899 i Nasaretskirken i Ryslinge med Karen Kirstine Lomholt Bek, datter af snedkermester J.P. Bech, Gestelev. Var træskomand - cementstøber og husmand med bopæl i Lundby til 9 Januar 1917, derefter på Egeslevlille mark. Død 27 januar 1944, begravet fra Høve frimenighedskirke.

Fader: Peder Rasmussen, født 5 april 1824 på Knurrevangsgården, Vedskølle mark. Død 2. februar 1890 i Rødkullehusene. Begravet i Tjæreby. Indvalid fra krigen 48 - 50. Gift 20 novb. 1860. Var husmand og træskomand. Overtog sin kones fødehjem som var et fæstehus under Basnæs.

Moder: Bodil Christoffersen, født 26 februar 1837 i Rødkullehusene. Død samme sted 27. december 1925. Begravet i Tjæreby.

Farfader: Rasmus Jensen. Formentlig født i Egeslevmagle. Gift det te sted 11 oktober 1816. Fæstegårdmand under Basnæs. Død på Knurrevangsgård 25 februar 1843. Begravet i Tjæreby.

Farmoder: Dorthe Hansdatter, født i Egeslevmagle. Død 13 marts 1841 på Knurrevangsgård. Begravet i Tjæreby.

Morfader: Christoffer Larsen, født 26 juli 1792. Gift i Tjæreby kirke 30 november 1828. Fæstehusmand i Rødkullehusene.

Mormoder: Mette Christensdatter, født i november 1797 i Magleby. Død 23 maj 1879. Begravet i Tjæreby.

Farmoderfar: Hans Nielsen, husmand og væver i Egeslevmagle. (mangler i kirkebogen)

Farmodermoder: Kirsten Olsdatter. (mangler i kirkebogen)

Morfaderfar: Lars Christoffersen, indsidder i Tjæreby. Gift 24 søndag efter Trinitatis 1791

Morfadermoder: Marie Jørgensdatter.

Momorfader: Chresten Peder-sen Skåning. Røgter på Borreby. Død 7 januar 1830 i Søhusene, Magleby sogn.

Mormodermoder: Maren Petersdatter.

Mit barndomshjem og mine forældre!
 - - - - -

Om min fars barndom og ungdom ved jeg kun, hvad jeg har hørt de ældre har omtalt, og hvad jeg har læst mig til i gamle kirkebøger.

Han blev født som nummer 5 i en søskende flok på 10 hvoraf flere døde som små. Fødselsdagen var 5 april 1824 og forældrene var gårdfæster Rasmus Jensen og hustru Dorte Hansdatter. Som ung var han lille og spinkel. Da han var på session 1846 blev han fundet for let, og dette gentog sig 1847, men da "Tysken" samme år blev desperat, kunne man bruge ham, og jeg kan forstå af udtalelser, jeg har hørt af de gamle, at han blev en fortrinlig soldat og en god kammerat.

Forholdene i hans hjem havde udviklet sig meget uheldigt, hans ældste søster - født 20 marts 1919 - blev den 22 oktober 1939 gift med Jacob Nielsen, og deres første barn blev født 15 december 1839. Jacob var en slet person, han blev årsag til, at familien blev splittet, og at den velstand der rimeligvis var tilstede, forsvandt. Parret fik ophold på gården, og Jacob betegnes som indsidder hos Rasmus Jensen. Men i 1945 nævnes han som gårdfæster på Vedskølle mark. De gamle var da allerede døde, Dorthe 13 marts 1841 i en alder af 46 år og 11 måneder, og Rasmus Jensen døde 27 marts 1843, 59 år gammel. Han døde efter tilskadekomst ved et kørselsuheld hvor han selv var kusk. Jacob Nielsen var rå og drikkfældig, og der var et dårligt forhold mellem ham og den øvrige familie. Dette fremgår tydeligt af følgende: Fars yngste broder, Ole født 6 juni 1835 døde den 6 marts 1851, ifølge kirkebogen af slag af en hest. Men Oles søskende troede alle, at Jacob havde hængt ham i noget seletøj, og når de lod ham forstå, hvad de mente derom, bandede han så frygteligt ugudeligt på, at han aldrig havde hængt nogen dreng, og dette tog de næsten som et bevis på, at deres mening var rigtig. Så vidt jeg ved blev der ikke gjort noget ved den sag.

Denne begivenhed indtraf mens far var borte. Han blev indkaldt først i 1848, og efter en kort uddannelse sendt til krigsskuepladsen. Om hans oplevelser der talte han kun lidt. Han gjorde krigen med indtil 8 august 1850, da han blev såret i højre skulder af en geværkugle, som beskadigede ledknoppen i overarmen. Han kom på lasarettet, men lægerne kunne ikke

udrette noget, og såret ville ikke læges. Da krigen var forbi, blev han ført til København, hvor han lå i to år uden at blive helbredt. Han må dog ikke hele tiden have været senge-liggende, for han fortalte, at han en tid havde været opsynsmand for "Slaverne" som arbejdede på volden, og han må have stået højt for dem, for en af dem skar og forærede ham et signet af bly med hans navn, og en anden forærede ham et par trætøfler. Tøflerne har jeg set, og signetet har jeg endnu.

Da fader i 1852 vendte hjem - endnu med åbent sår - var hjemmet på Knurrevangsgården tabt for ham. Søskende flokken var nu skrumpet ind til fire, nemlig: Kirsten, der var gift med Jacob - Jens, født 17 juli 1822, der også havde været i krigen, Peder, født 5 april 1824 og Bodil født 23 november 1826. Sidstnævnte var imidlertid blevet gift med gårdmand Ole Hansen, Vedskølle, en skikkelig mand uden synderligt initiativ. Her fik fader så ophold. Det var i grundforbedrings-tiden, og der var noget at gøre på den forsømte gård. Fader og hans søster lagde planer og fik udført mergling, dræning og opfyldning af mosehuller og lignende. Ole var mest tilskuer, men satte sig ikke imod dette arbejde, og efterhånden som resultaterne af arbejdet viste sig, var han stolt af, at han havde været manden for det hele.

Her forblev fader, indtil han den 30 november 1860 blev gift med Bodil Christoffersen, født den 26 februar 1837. Hun tjente der på gården. Han havde da fået tilsagn fra Basnæs om, at han kunne få hendes forældres hus med 5 td. land i Rødkulle i fæste. Her tog de unge så fat. De flyttede ind i det gamle hus, men næste sommer byggede fader så huset, hvor de siden kom til at bo. Det gamle hus, der lå i den østlige ende af lodden og var sammenbygget med nabohuset mod nord, blev senere revet ned. Men nu skete det, at Ole Hansens gård brændte i efteråret 1861, og så var Ole og faster husvilde. De flyttede så ind i det nye hus som endnu ikke var helt færdigt, og fader og moder måtte forblive i det gamle hus, indtil Oles gård, der blev flyttet uden for byen, blev beboelig.

Nu gik fader igang med at forbedre sin jordlod. Han fik afvandet og opfyldt et mosehul, han fik merglet og drænet jorden. Afgrøden forbedredes snart så han blev istand til at holde to køer, medens de andre husmænd havde besvær med at holde liv i een. Siden fik fader lært at lave træsko, og snart blev han den mest søgte "Træskomand" på egnen. Træet dertil blev købt i omegnens skove, og bønderne, især "Vedskøllerne"

ville alle hjælpe til ved hjemkørslen. Det påfølgende "skovgille" med gildemad, kortspil og grovkornet spøg varede gerne det meste af natten.

Far så overalt lyst på tilværelsen og havde aldrig bekymringer for fremtiden. Han var barn af rationalismen og troede sikkert på forsynet. Alt hvad der var nyttigt interesserede ham, og overtroiske mennesker, hvoraf der var nogle stykker i bekendtskabskredsen, morede han sig meget over.

Hans skolekundskaber var kun små. Den undervisning han havde fået som barn, var under lavmål, selv for den tid, og bestod væsentligt kun af opremsning af Balles lærebog. Fra 1829 til 1874 var Ludvig Christensen lærer i Vedskølle, og hans undervisning bestod mest i at bruge rebtampen, tit så det blev rene mishandlinger. I udtalelser fra visitatser betegnes Christensen som stridig og trættekær.

Mor så mere mørkt på livet, og hun var ikke fri for bekymringer og frygt for fattigdom. I sine yngre dage var hun noget pietistisk indstillet og gik helst i kirke hos præster af den farve. Hun ville også gerne besøge møder hvor Indre Missions talere førte ordet. Far havde ikke noget imod disse, og gik ofte med. Det skete endog et par gange, at indremissionær Christen Larsen fra Karebækstorp overnattede hos os. Jeg husker ham som en rar og tiltalende mand, der gerne røg tobak. Far røg aldrig, han brugte skrå. Mor var udstyret med en forbavsende energi, og hun var aldrig ledig. Foruden det daglige gøremål med malkning, kærning, rengøring og madlavning var der vask og ølbrygning og så var der arbejde med den hjemmeavlede hør. Den skulle brydes, skættes og hegles før den kunne komme på rokken. Alt det udrettede mor, og jeg mindes ikke at have set hende sætte sig for at hvile sig. Når lampen blev tændt sad mor altid på en bestemt stol og kartede eller spandt til langt ud på natten. Hendes arbejde lykkedes gerne for hende og resultatet blev beundret af dem som så det. Efterhånden som tiden gik, svandt mors pietistiske tilbøjeligheder ind, og som ældre havde hun helt forladt dem.

Fars sår havde ikke generet ham i nogle år, ud over at højre skulder var stiv, så han ikke kunne løfte armen. Men hen i attenhundrede og firserne svandt kræfterne i armen og den begyndte at ryste. Svagheden bredte sig snart videre, og han måtte opgive at arbejde både med træskoene og ved landbruget. Vi to drenge måtte nu udrette hvad vi kunne sammen med mor. Vi høstede og vi tærskede hele afgrøden med plejl. Far blev mere og mere kraftløst og kunne ikke støtte på bene.

ne, men måtte bæres fra sted til sted, ja tilsidst kunne han ikke selv føre maden til munden. Men selv under disse omstændigheder bevarede han humøret og kunne sige morsomheder.

Han havde opnået at få en ubetydelig indvalidepension. Denne blev forøget i hans sidste leveår, så den kom til at betyde noget for hjemmets økonomi.

Efter hans død forblev mor i huset. Fæstebrevet gjaldt for mands og kones livstid, så dette voldte ikke vanskeligheder. Min broder blev så hjemme til 1 november 1890 da han tog på højskole, og jeg vendte samtidig tilbage dertil efter at have tjent ude et år. Jeg gjorde det nødvendige arbejde, høstede, tærskede og gjorde "pløjedage" 26 i høsten hos naboen som vederlag for, at jeg brugte hans heste og redskaber til behandling af jorden.

1897 kom min broder hjem fra Amerika, og jeg kom på seminarium. Han hjalp så mor med arbejdet indtil 1907 da mor afstod fæstet på huset mod ret til bolig der, og bedriften gik over til fremmede.

Her tilbragte mor så sin alderdom i et roligt liv uden bekymringer af nogen art og i venskab med naboerne. Hun var aldrig syg, men kræfterne tog af, og hun blev mere og mere træt. Tredie juledag 1925 sov hun hen, omtrent 89 år gammel.

Ballerup den 15. januar 1963.

Hans Pedersen
(Farbroder).

Ovenstående er ordret hvad farbroder på opfordring har nedskrevet til mig. Det efterfølgende er, dels hvad jeg selv kan huske og hvad jeg har hørt fortalt, og dels hvad Jens har meddelt mig. Alt hvad der har med Bedstefars krigsoplevelser at gøre er fremskaffet af Jens.

Ved læsningen vil der forekomme ting som er fortalt mere end een gang, men det kommer i forskellig sammenhæng, og er derfor med til, at belyse de folk og forhold som dette er skrevet til erindring om.

Knurrevangsgården.

Denne gård var en fæstegård under Basnæs, den var beliggende på den søndre side af vejen fra Vedskølle til Maglby.

Stednavne udvalget meddeler om navnet, (i skrivelse af 7. januar 1963 til Jens): Gården har sikkert navn efter de jordstykker, der nævnes i markbog 1682: Knorre Wangs Støkker, Knorre Wangs Agger, og på Matrikelskort 1791: Knorrevangs agre. Forleddet er snarest et substantiv Knorre, der i stednavnet, lige som det beslægtede Knarre, har betydningen knude-ret eller tuet areal.

Provst Seyer Malling Beyers forklaring af navnet som forekommer i "Provstebogen (se senere) skyldes sikkert en legende opstået mellem egnens bønder, der kendte Axel Arenfeldt af navn fra jernbogstaver på en af længerne på Basnæs. Provsten har sikkert sine oplysninger fra præsten i Tjæreby.

Gården er sikkert udflyttet fra Vedskølle omkring 1790 eller lidt senere. Det vides ikke hvordan den har set ud, men det har sikkert været den almindelige firlængede gård. Der foreligger dog oplysninger om, at laden var bygget med "stampemur". Dette kan tyde på, at denne er yngre end den øvrige del af gården, da denne byggemåde er almindelig mellem 1810 og 1820.

Rasmus Jensen fæstede gården 15. sept. 1817. Om det daglige liv på denne gård ved vi ikke meget. Der foreligger en overlevering om, at R.J. var en mand som satte en ære i, at møde først på hovmarken når der var budt til arbejde der, og tillige satte han pris på, at møde med de mest velfodrede heste. Der var en del forbindelse mellem dette hjem og herskabet på Basnæs som fra 1809 var justisråd H.C.Fiedler, (datteren Tora Fiedler blev gift med digteren Carl Bagger) idet flere af børnene fra Knurrevangsgården mellem deres faddere talte medlemmer af slægten Fiedler, det er dog sikkert "indskrevne faddere" hvilket var meget almindeligt. Der fødtes 10 børn i ægteskabet, men af disse var de 5 døde inden moders død den 13 marts 1841, omtrent 47 år gammel. På dette tidspunkt har den ældste datter allerede været gift i ca. 8 år, og efter den omtale hendes mand, Jacob Nielsen får, kan man ikke tænke sig forholdene i hjemmet har været særligt gode, i de senere år af hendes levetid. Rasmus Jensen døde 27 marts 1843 59 år gammel. Dødsårsagen var en konesulykke hvor han selv var kusk, han havde været et øjeblik i Skelskør, og kort inden han nåede hjemmet vältede han. *Ned skifer af* ter hans kones død, som afholdtes 27 november 1841 *pi skiferforvalterens kontor* udtales. (se side 14)

Udskrift af skifteprotokollen.

År 1841, den 13 marts anmeldte grd. Rasmus Jensen i Vedskølle, at hans kone Dorthe Hansdatter i dag var afgået ved døden efterladende sig følgende, i ægteskabet med anmelderen avlede børn:

1. Kirsten - gift med tjenestekarl Jacob Nielsen, Skælskør.
2. Bodil, 14 år - ugift.
3. Jens - 19 år.
4. Peder - 17 år.
5. Ole - 5 år.

År 1841 den 15 marts indfandt skifteforvalteren på Basnæs gods sig hos Rasmus Jensen i Vedskølle for at afholde registrerings - og vurderingsforretning efter hans, under 13 d. m. afdøde hustru, Dorte Hansdatter, til påfølgende skifte og deling mellem enkemanden og de ved dødsanmeldelsen opgivne arvinger. Som vidner og vurderingsmænd var nærværende, konstitueret sognefoged Hans Pedersen og skovfoged Herman Gotleib. Enkemanden såvel som de umyndige arvinger var nærværende og som værge for de umyndige børn og kurator for de mindreårige mødte gårdmand Jørgen Christensen, Tjæreby.

Skiftesamling på Knurvangsgård efter Dorthe Hansdatter.

	Rd.	Mark	Skilling.
1 Fyrrebord	4		
2 bænke		3	
1 gåsebænk		4	
1 kistebænk	1		
1 stol		1	8
1 skab	2		
1 mangletøj - Talerkenrække		4	
4 forskellige fade		2	
6 talerkener		4	
6 hvide do		2	4
9 tintalerkener		2	8
1 smørfad 1 pæglmål			3
1 kurv 1 lerskål			12
1 fyrfad 1 ølkrus			8
1 jerbilæggerovn	12		
1 8.dages ur	8		

1 spejl		3	
2 bøgetræsstole med betræk	2		
1 rødmalet lænestpl	1		
2 do træstole			
1 do Fyrrebord	1	2	
1 grønmalet madskab	2		
1 lille spejl 1 uldsaks		3	
1 sengested med omhæng	3		
1 blå linnedoverdyne	3		
1 blå linnedunderdyne	3	3	
1 do do	2		
2 hovedpuder	2		
1 par blågarnslagener		4	
1 sengested med blå omhæng	3	3	
1 grøntribet ulden overdyne	4		
1 gråternet do underdyne	2		
1 stribet linned underdyne	2		
2 hovedpuder	1		
1 par blågarnslagener	1		
1 do do	1		
2 do do	1		
1 rød trøje med skørt	1	1	
1 grå hvergarns do do	1	3	
1 sort damaskeskjole	1		
1 rød hvergarnstrøje		3	
1 grå kashmirs do		3	
2 katuns-huer		2	
1 forklæde 1 tørklæde 1 lin		2	
6 lin		1	8
2 lærredsforklæder		3	
1 dug 1 forklæde	1		
1 par sko 1 par træsko		3	
2 par strømper		2	
1 Almetræschatoll med klap	10		
1 pyramide 3 skilderier		3	
1 tepotte 2 spølskåle			8
2 flasker 2 glas		1	4
?	2	3	
2 små borde	1		
1 jernbundet anker 1 træflaske	1		
3 hyldebrædder 1 bordplade		3	
2 lygter		2	

1 bord 1 køkkenbord	1		
2 staderfjerdinge 1 senepskværn	1		
2 stole 2 fjerdinge 1 lysestage	1		
1 satlkværn 1 si 1 strippe	2		
4 egetræsbotter	4		
4 do	4		
2 jernbundne spande	3		
2 gamle sold		2	
1 jernspand 1 jernrist		4	
2 jerngryder	1	2	
1 større do	1	2	
1 keddelkrog 1 ildtang		3	
1 kaffekeddel	1		
1 messingkeddel	1		
2 tinrækker		2	
6 forskellige lerfade		1	
2 krukker 2 fade		1	
1 kerne 1 melbøtte		2	
1 egetræskar med jernbånd	1	2	
1 tragt 1 træflaske		2	
1 træbøtte 1 anker		4	
1 sold 1 sigte		1	
1 ostekar 1 hegle	1	4	
1 øltønde med jernbånd	1		
1 dragt 3 sildeballer		1	8
1 bryggerkeddel	12		
1 anker 1 halvtønde	1	3	
1 kar 1 ørebalje		4	
1 væv med tilbehør	5		
1 gl. sengested		3	
1 linned overdyne	1	3	
1 do underdyne	1	2	
1 do hovedpude		3	
1 par blågarnslagner	1		
10 sække	3	2	
8 bikuber		2	
6 do		1	8
1 rok 1 haspe	1		
1 gl. kiste		1	
1 mål 1 sold		4	
2 brager 1 skættetæ		2	

2 bikuber 1 ?		3	
1 dejtrug		3	8
noget skrammel	1		
ca. 1 lispund hør	5	2	
1 uldén overdyne	2		
1 sribet underdyne	1	3	
1 linned hovedpude		2	
1 par blågarnslagener		4	
1 huggeblok 1 knivbænk		1	
1 saug 1 knibtang		1	8
1 økse 1 huggejern		2	
1 vimelskaft 2 vimler		1	
2 huggejern		2	
1 sortbroget ko 12 år	12		
1 blåbroget do 12 år	12		
1 rød do 14 år	9		
1 rød do 2 år	5		
1 blakket do 3 år	12		
1 blakket do 3 år	15		
2 kalve	8		
2 do	5		
10 får og 1 vædder	22		
1 so 1 galt	6		
6 høns 1 hane	1		
5 gæs 1 gase	5		
2 svinetønder 1 bænk		3	

Derefter blev sæden af vidnerne efterset o befundet at være i strået ca: 5 td. ærter, ca. 24 td. havre og på loftet ca. 6 td. rug , og 16 td. byg.

Herfra vil blive at drage hvad der ved synsforretningen af 15 september 1817 afleveret af føde- og sædekorn, nemlig 4 td. rug - 2 td. hvede - 8 td. byg - 4 td. havre - 2½ td. bælgseed, så der til indtægt for boet bliver at beregne:

1 td. 5 skp. rug	a.22 m	5	4
8 td. byg	a.15 m	20	
20 havre	a.2 rd.	40	
2½ ærter	a.22 sk.	9	1
Ialt		340	3 12.

Videre vidste ingen af de tilstedeværende at opgive boet til indtægt, og enkemanden angav, at der ingen kontante penge fandtes i boet.

Så at den myndige arving og hans svoger, for de umyndige og den mindreårige, erklærede sig tilfreds med den afholdte vudering og registreringsforretning, og han indvilgede i, at enkemanden beholder boet mod at vuderingen lægges til, grund for skiftet.

Mændene bekræftede dermed, såsandt hjælpe dem Gud og hans hellige ord, at den afholdte forretning er foretaget efter deres samvittighed og bedste skøn.

Da intet andet i dag var til forhandling blev forretningen sluttet med underskrift og bekræftet.

Wieke

Rasmus Jensen

Jacob Nielsen

m.f.p.

m.f.p.

Som værge for de umyndige og kurator for den mindreårige

Jørgen Christensen

m.f.p.

Vidner

Hans Pedersen

H. Gottlieb.

Se stamtavlen!

Chr. Pedersen Skåning.

År 1830 den 7 januar blev meldt, at Christen Pedersen Skåning, røgter på Borreby var død, og skifteforvalteren med vidner og vuderingsmænd indfandt sig hos husmand og forhenværende ladefoged på Basnæs, Niels Christensen for at foretage vudering af afdødes ejendele til deling mellem afdødes arvinger som ere: Mette som er gift med husmand Christoffer Larsen, Lundby mark. Datter Ane, 24 år som er hos ladefoged Niels Christensen. En datter bodil 18 år og ligeledes ugift.

Boets ejendele blev vuderet til 6 daler og 6 skælling.

Den 9 januar var der igen skiftesamling i boet. Niels Christensen forlangte sine udgifter ved begravelsen dækket som var 7 rigsdaler og 1 mark. Han var dog tilfreds når han måtte beholde boets ejendele.

forvalterens kontor udtaltes, at enkemanden siden den 1. juni dette år har været syg og tildels berøvet forstandens brug som følge af, at han denne dag væltede og slog hovedet. Han er vel oven senge, men vedbliver at være forvirret, og det antages ikke, at han igen vil få forstandens fulde brug.

Det er herefter gået stærkt tilbage for hjemmet. Ved skiftet efter R.J. blev hele boet opgjort til 32 rigsdaler 2 mark og 12 skilleing, hvilket jo var meget mindre end ved skiftet efter hans kone ca. 2 år tidligere.

Ved sin død betegnes R.J. som aftægtsmand, så Jacen Niels-
må da allerede have overtaget gården.

Der var som nævnt 5 børn i hjemmet på den tid moderen døde. 5 var døde inden, nemlig to drenge født henholdsvis 1817 og 1818. En pige født 29 og to drenge født henholdsvis 31 og 33. Af de levende var der 2 piger og tre drenge.

Kirsten, født 20 maj 1820 blev gift med før nævnte Jac. Nielsen. En datter blev født 15 november 39. Ved Kirstens død i 1863 var der kun en datter, hun hed Cornelia. Denne datter kom til Ole Hansens i Vedskølle hvor hun blev opdraget, hun blev senere gift med præstegårdsforpagter Hans Hansen, Tjæreby og blev moder til Frederik Hansen, senere Lundstorp.

Jens født 15 juli 1822. Foruden at han havde ophold i hjemmet havde han forskellige pladser, blandt andet var han avlskarl hos præsten i Tjæreby i 9 år. Fra denne plads fortalte han, at kosten bestod af melgrød 3 gange dagligt. Jens var med i krigen 48 - 50. Han blev såret af et strejfskud i højre kind, hvilket han havde et tydeligt ar efter hele sit liv. Krigsoplevelserne talte han ikke gerne om, men han fortalte dog, at han havde set både Schleppegrell og Læssøe falde. Jens var, i modsætning til vores bedstefader, en høj og tynd mand. Han var tillige meget alvorlig, det var snakken, at ingen havde set han smile, men farbroder siger dog, at det har han set. Forskellen i gemyt mellem ham og bedstefader mides jeg engang som dreng, at have hørt Rasmus Jensen omtale, og hans dom var den samme. Jens blev senere gift med en enke som havde en mindre ejendom lige nord og øst for Bøgelunde. Hun havde nogle børn af første ægteskab, sammen havde de også flere, blandt andet en søn som rejste til Amerika som ung, det var hos ham far var, ialtfald en del af den tid han var derovre. Af de andre børn ved jeg kun besked med Rasmus Jensen som husmand og træskomand (dette var hans fader også) i Skaf-
terup. Han var gift med Tora Mortensen, datter af murer Mor-
tensen, Sipperup. Der var mange børn i Hjemmet, med farer

for at glemme et eller flere vil jeg nævne dem: Frederik - Karl - Kristian - Astrid - Peder - Gustav - Karla - Valdenar og Anna. Der var en ældre som døde som helt lille, Tora døde i ca. 1907 da Anna var helt lille. Omkring 1922 købte R.J. en ejendom i Vaadager ved Dalmose, og fra den tid havde vi en del forbindelse med hjemmet, og denne forbindelse er fortsat for en del af børnenes vedkommende, sidst har jeg nu i vinteren 1963 fået brev fra Frederik som har haft landejendom i Thy siden 1916, og jeg har besøgt ham i hans hjem. Han har stående et skab af den slags som husbonden havde til at hænge over sin plads for enden af langbordet. Dette skab stammer fra Knurrevangsgården. Det havde været blåmalet med et par bogstaver på som ikke var bevaret. I skabets kant er der med romertal, ret primitivt indskåret 1820.

Peter Rasmussen, født 5 april 1822. Bedstefader.

Bodil, født 23 november 1826. Hendes giftemål og mand er omtalt. En datter af dette ægteskab var *Yari* som blev gift med Ole Jensen, Vedskølle. I dette ægteskab var der 2 børn, Hans Peter og Bodil. Begge ugifte. De havde barndomshjemmet sammen til Hans Peter døde i 1961. Bodil ejer det eksemplar af "Provstebogen" som omtales senere.

Ole. Hans endeligt er omtalt tidligere.

Jacob Nielsen var en mand som var bekendt for at holde meget af brandevin, selv i de tider hvor der blev drukket meget mere end i vore dage var han berygtet for drikiældighed og råhed.

Efter Kirstens død giftede J.N. sig med tjenestepigen, Karen. Der siges, at dermed fik J.N. kam til sit hår. En aften han var meget beruset fik han lov at sove på langbænken, og i løbet af natten blev han kvalt i sit eget opkast.

Karen der dengang var 33 år giftede sig så med karlen i gården, Kristen Sørensen, der da var 23. De kunne dog ikke få lov at overtage fæstet nu da gården skulle nedlægges. De havde da forskellige husmandssteder indtil de flyttede til Lundby hvor de boede over for vandværket. Vi holdt avis sammen med dem medens vi boede i Lundby.

Om Knurrevangsgårdens endeligt fortæller Jens: "Der har fortalt mig følgende" På Basnæs var der en dygtig forvalter som hed Løppentin. Da O.B. Scavinius overtog godset gik det her som andre steder, at ung og gammel ikke kunne sammen. Løppentin ville dog ikke forlade godset uden dette skete med maner, han ville have Transbygården i forpagtning. Dette ville Scavinius dog ikke. Løppentin havde fuldsæg og var lyd-

håret. En dag disse to var på jagt sammen i Gammelsø på Tys-
toftemark (Frederik Nielsens mose) lå Løppentin og lurede
i sivene. Godsejeren troede det var en ræv, og gav ham et
skud hagl, uden dog at såre ham alvorligt. Sagen skulle helst
dysses ned, men Løppentin benyttede sig af situationen og re-
sultatet blev, at Basnæs mølle - gården Tjørnebjerg - og det
meste af Knurrevangsgårdens areal blev inddraget som fæste-
gods. Dette blev lagt sammen med noget mere og blev til
gården Toftebjerg. Stuehuset fra Møllen er stuehus på Tofte-
bjerg.

Af knurrevang blev der en mindre ejendom tilbage på de
jorder som lå på den norde side af vejen, denne bærer endnu
det gamle navn.

Da gården blev revet ned væltede en af lademurene ned
over en mand og dræbte ham.

Bedstemoder.

Hun var som nænt ^vfødt 26 februar 1837 i det hus i Rød-
kulle som de senere overtog i fæste. Det liv bedstemoder gik
ind til da hun giftede sig med en krigsinvalid, var et strængt
liv. Selv om bedstefader ikke var helt uarbejdsdygtig, så var
der dog mange ting han ikke kunne udføre, for eksempel var
det bedstemoder som mejede kornet, og det var også hende som
måtte gøre "høstdage" for lån af heste og redskaber. Bedste-
fader fik noget pension fra staten, men det var ikke meget,
dertil kom, at han tjente noget som traskomand. Der holdtes
en senere to køer i bedriften, men vist nok kun en enkelt
gris. Der holdtes også får, for uldens skyld, men da lam øde-
lagde for meget var det som regel en bede eller to der blev
holdt. Far har fortalt, at de havde en sådan bede i flere
år, den hed "Dejs", denne kunne stå på et sted og hoppe, hvil-
ket de tit havde stor morskab af.

Om en kat de havde som var født samme dag som far-
broder, var der mange historier. Der fortaltes, at den var lige
så god som en bindehund, den taalte ikke fremmede. L.P.Chri-
stoffersen har fortalt, at de som børn var meget bange for
denne kat, særligt om sommeren var det galt. Når de som børn
kom et et ærinde, kunne de være sikker på, at katten angreb
dem. Denne kat blev 16 - 17 år og døde ved at en ko lå den
ihjel.

Det har ikke været noget stærkt læsende hjem, af bøger
derfra kender jeg (Jens) : Evangelisk - christelig psalmebog
1847. Denne har tilhørt Mette Christensdatter. Det har været
et fint eksemplar med spænder. Allerede da M.C. skrev sit navn

deri var den stærkt medtaget. Denne ejer jeg nu. Rolkilde konvents Psalmebog. En gammel danmarkshistorie - denne ejer Bodil. En normonbog - denne ejer farbroder. Så har der været en gammel Haugedyrkningskatekismus, men denne var forsvundet inden bedstemoders død. Dertil kommer vistnok nogle årgange af "Borgervennen" og måske mere, men dette ved jeg ikke besked om. Jo der var også almenakken, og denne gemtes for årene.

I den tid begyndte ugebladene at udkomme, i hjemmet blev der ikke holdt nogen, men far har fortalt, at de lånte "Almu-vennen" og læste den med stor begærighed.

Juletræ har der aldrig været i dette hjem, dette har sikkert været for nymodens til hjemmet, som havde sin rod i gammel bondeskik. Jens fortæller, at han som dreng syntes, at de skulle give bedstemoder et juletræ. Far afslog dog dette, da han ikke mente hun ville bryde sig om det.

Far har ved en lejlighed nævnt en salme som blev sunget i hjemmet hver nytårsaften, men hvilken det var kan ikke huskes nu.

Bedstemoder var meget flittig, det var med rok og med strikkepinde hun virkede på sine gamle dage. Hun havde hør på oplag, og under første verdenskrig spandt hun tråd til os til at sy kludesko med. Hun har også strikket mange strømper til os. Så havde hun et mønster til fingervanter som var særligt fine, der var mange som havde bedstemoders "Fingerhandsker". Hun fik gentagne gange præmier for sit arbejde ved husflidsudstillinger i Tjæreby. Peder har fortalt, at da han besøgte bedstemoder da hun lå for døden, da havde hun forsøgt at strikke i sengen.

Det var en lille lejlighed bedstemoder boede i på sine gamle dage, den bestod formentligt af 1 fag gang, 2 fag køkken og tre fag stue. I stuen var der to vinduer hvori der altid var blomster, pelagonier såvidt jeg husker og en enkelt kala. Der var en bæk under vinduerne og et fyrretræsbor foran denne. I bageste side af stuen var der en stor seng og over denne to olietryk forestillende den tornekronede Jesus og jomfru Marie. Der ud over var der stort skab i stuen (se senere), en kakkelovn og et mindre bord med forskelligt nips og billeder på. På den ene side af dørkarmen hang der et lommeur som vist havde været bedstefaders og dertil hang der et almindeligt stueur, andre ting husker jeg ikke klart. Der var altid pinligt rent hos bedstemoder, sengetæppet var snehvidt og alt var som blæst, dertil kom, at der altid var en god varme. Medens vi boede i Lundby syntes jeg vi tit var derude. (altså inden januar 1917) Vi var to eller tre i føl-

ge, og det skete som regel døndag eftermiddag. Jeg mindedes ikke, at vi havde et særligt ærinde, ialtfald var dette ikke det almindelige. Når vi havde afleveret vores hilsen og svaret på bedstemoders spørgsmål om hvordan vi havde det hjemme var der oftes ikke mere at snakke om. Vi fik nogle gamle Søndagslæsninger at se i, og inden så længe gik bedstemoder ud i køkkenet for at lave kaffe. Dette varede altid længe. Vi var opdraget til ikke at snakke til voksne uden at være spurgt, og da bedstemoder ikke havde let ved at snakke med børn, blev det aldrig noget livligt besøg. Vi kunne dog lide at komme der, men dette hang måske også sammen med, at vi ikke var forventet med at komme i byen. Medens hun lavede kaffe førte vi en viskende samtale i stuen. Vi var glade for kaffen som blev serveret i kopper farvet i rødt og gyldent med stieliserede blomster. Vi fik sukker i kaffen og franskbrød med sukker på til, der var ting vi ikke fik hjemme.

Da vi flyttede til Egeslevlille fik vi længere ud til bedstemoder, men hun fik vist besøg liget tit. Når vi kom der var det undertiden med lidt slagtenad eller med kager når vi havde bagt til jul. Ved jul - påske og andre lejligheder / ^{når} vore ældste søskende var hjemme, var disse altid gående ud at besøge bedstemoder en eftermiddag. Dette var besøg som hun var glad for, og som hun glædede sig til og ventede på, efter udtalelser refereret fra hendes haboer. Selv har jeg kun besøgt hende et par gange efter min konfirmation, men allerede da kunne jeg mærke, at vi havde lettere ved at tale sammen

Det var ikke tit bedstemoder besøgte os, men med de trafikmuligheder vi havde den gang var dette vist meget naturligt, men det skete dog, at hun har været hos os i flere dage ad gangen, for eksempel da moriader fyldte 70 og far og mor var der ovre.

Jeg husker bedstemoder som en middelhøj, velbygget, men tynd gammel kone. Hendes ansigt mener jeg at kunne huske. Hun havde altid hue på, og under denne var håret altid onhyggeligt gent. Det er blevet mig fortalt, at hendes hår var meget kruset, men at hun glattede dette onhyggeligt og gente det under huen.

Bedstemoder var jo født i 1837. Hendes fader er nævnt som husmand på Lundby mark, men han har sikkert tillige arbejdet på Basnæs. Hendes moder var datter af den Christen Pedersen Skåning som er nævnt andet sted. Om bedstemoders forældre har jeg ikke hørt noget, ud over, at oldemoder boede hos mine bedsteforældre til sin død 1879, og at hun på

dette tidspunkt havde været sengeliggende i en del år efter et slagtilfælde.

Bedstemoder var 23 år da hun blev gift med den 36 år gamle søn fra Knurrevangsgården som var krigsinvalid.

Ud over det år hun tjente i Skelskør har hun sikkert ikke været uden for sognets grænser ret tit, og da kun på kortere besøg, men hvad man forstår ved en hjemmefødning mener jeg ikke hun va.

Da dyrtiden satte ind under første verdenskrig oprettedes der hjælpe-kasser i sognene. Uden at have søgt dette fik bedstemoder en understøttelse fra denne, senere modtog hun alderdomsunderstøttelse. Penge var dog noget bedstemoder ikke omtalte.

Da hun var omkring de 70 havde hun en aften været på besøg hos en af naboerne. Da hun skulle hjem var det mørkt og tåget. Af en eller anden årsag fik hun taget galt bestik af vejen, og gik vild ud over marken. Hun var ikke klar over hvor hun var, men hun viste det mod, at blive ved at gå forsigtigt frem til hun kom til en grøft, denne fulgte hun til hun kom op på vejen, men viste stadig ikke hvor hun var. Hun fulgte så vejen til hun så lys i et hus. Det viste sig så, at hun var nået næsten til Ørslev, og at klokken da var to om natten. Det var en kone som var oppe for at se til sit barn, det var derfor der var ly. Bedstemoder kom i seng der, og næste dag gik hun selv hjem. Denne oplevelse er taget med da det er med til at vise bedstemoders evne til at klarer en situation.

Bedstefader.

Det som fortælles her er, med en enkelt undtagelse, alt sammen fortalt af Jens, så når der skrives jeg, er det ham.

Hvad jeg ved om bedstefaders deltagelse i krigen hvad far har fortalt mig, og hvad han selv sikkert har fået i fortalt ad mange gange. Tertil vil jeg supplere dette med hvad jeg har læst, for eksempel hos krigshistorikeren oberst N.P. Jensen i hans livserindringer. J. stod ved samme afdeling - 2.jægerkorps - som farfar, og i 1850 endog ved samme kompagni. I nævnte værk kan vi følge afdelingen. Vi kan dog ikke regne med, at farfar har været med alle de gange afdelingen var i kamp. Kompagniernes stambøger eksisterer ikke længere, og det var der fra vi kunne have fået oplysninger af denne art.

Om farfars fødsel - skolegang og ungdom samt session - se tidligere. Kun skal så meget tilføjes, at ved hans konfirmation 1838 gav sognepræsten ham karakteren ng/ng, så helt dårlig kan han ikke have været i skolen.

Han blev indkaldt en af de første dage af april 1848. Jeg ved ikke ved hvilken afdeling han fik sin uddannelse, eller hvor god denne var. Digteren J. Helms fortæller i sine erindringer fra samme krig, at han efter 6 ugers uddannelse blev sendt til hæren i Jylland. Dengang han kom dertil havde han ikke set en patron eller lært at sætte bajonetten på.

Det blev bestemt, at farfar skulle gøre tjeneste i 2. jægerkorps. Jægerkorpsne havde grønne uniformer, de andre afdelinger af fodfolket havde røde.

2. Jægerkorps havde garnison i Helsingør og blev fortrinsvis rekruteret af kulsviere fra Nordsjælland. Det blev regnet for et fint korps. det var ikke ualmindeligt, at der prinser i korpset. Frederik den 7. havde lært ved dette korps. Han sagde selv, at der i dette korps kun var een mand der var ældre i afdelingen end han var. De menige ved jægerkorpsne fik vist nok 2 eller 3 skilling mere om dagen end menige fra andre fodfolksafdelinger.

I 1848 hørte korpset til "Vestre flankekorps". Under tilbageetoget fra Danevirke fik afdelingen den opgave at holde fjenden ved Oversø nose. Dette gjorde de så godt, at de tre kompagnier tilsidst måtte overgive sig. De tilrangetagne jægere blev den 25 april rost af en tysk general i Godttorps slotsgård.

Afrejsen fra København til Als var sikkert den traditionelle. Med tog til Roskilde, og derefter med vogn eller til fods til Korsør. I Sorø fik farfader tilladelse til at besøge familien i Vedskølle. Det var måske søsteren Bodil og hendes mand besøget gjaldt. Turen fra Sorø til Vedskølle tog han til fods. Afdelingen har sikkert holdt en rastdag undervejs, ellers havde det ikke været muligt at nå denne afstikker. Familien kørte han til Korsør. I Skelskør bedede de hos en købmand. Farfar havde fået en uniformsfirakke med hul i, og i den anledning sagde købmanden: "Når, du er allerede såret Per!"

Fra Korsør er afdelingen sejlet til Als. Korpset blev formeret i Ulkebøl den 5. juni. Det var den dag det store angreb på Dybøl banke fandt sted. Korpset fik ordre til at begive sig til Dybøl i ilmarch. Da de nåede frem var kampen sluttet, og de kom på forpost om natten.

Med dette slag var det slut med krigshandlingerne det-

te år. Der blev sluttet våbenstilstand i september.

Ældre soldater blev hjemsendt, men de unge blev under våben. Danskerne havde lov til at beholde 2000 mand på Als. Farfar var sikkert mellem disse, men jeg ved det ikke bestemt.

I foråret 1849 stsd 2. jægerkorps på Als. De hørte under oberst de Meza's brigade. Den 3. april åbnede danskerne krigen ved at indtage Sundeved og besatte dette. Der var kampe igen den 7. april. Begge dage var 2. jægerkorps med, men der er ingen erindringer om farfars oplevelser den gang.

Efter den ulykkelige hændelse ved Egernførde den 5 april blev overkomandoen sat fra bestillingen og slagplanen blev ændret. Sundeved blev rømmet og afdelingerne stød på Als. Her førte Hæren en stille tilværelse. Det eneste de havde var strandvagter, Fjenden stod på Sundeved.

Herfra fortalte far en oplevelse. Vagten så nogle fjender på stranden over for. Disse fjender satte et lille modelskib i vandet således det sejlede over til Danskerne. Skibet så stort som en træsko, var vedhæftet en seddel og på denne stod, at dette var en erstatning for fregatten Gefion, som tyskerne tog ved Egernførde.

Sidst i juni blev korpset overført fra Momark til Fåborg. Overfarten fandt sted i 4 jagter trukket af et dampskib. Fra Fåborg marcerede korpset over Fyn. Den 5 juli om eftermiddagen fik soldaterne besked om, at de skulle til Frederitsia for at deltage i et udfald. Denne besked besvarede de med et hurra. Om aftenen blev de overført fra en nu nedlagt havn ved Borring Vig til Frederitsia.

Det var mørkt da de kom til byen og afdelingen var helt ukendt med terrainet ved bye. Afdelingen skulle rykke ud gennem en udfaldsport der lå hvor der nu er en genneskæring af volden som kaldes Nørreport. Slagplanen var, at de danske tropper skulle gå mellem fjendens skanser og tage disse bag fra.

2. jægerkorps skulle danne 2. træfning bag 1. og 2. lette batalioner. Jægerkorpset fik besvær i porten og blev delt i to dele. Deres chef, oberstløjtnant Branner, blev dødeligt såret lige uden for porten. Han blev ikke erstattet, så afdelingen var uden fører. På trods af, at der ikke var nogen samling mellem kompagnierne gik disse dog modigt på. Det var denne afdeling der tog den første fjendtlige skanse - redoute nr. 4 og førte de første fanger ind i fæstningen. Der var 100 fanger. Afdelingen kæmpede så tappert, så at det var denne afdeling som havde de største tab den nat. antallet af døde og sårede

var en trediedel af korpset. De afdelinger som deltog havde tilsammen et tab på 10 % af sandtlige soldater, der af kan man se, at jægerkorpset ikke havde sparet sig selv.

Far fortalte derom, at hans fader blev rant af et strejfskud som slog han fænghattetaske itu så han mistede fænghattene. Under kampen hørte han en såret klage sig i mørket. Han gjorde en overordnet opmærksom på dette, men der blev svaret, at der var andre som havde til opgave at tage sig af de sårede, så dette skulle han ikke tage sig af.

Da sejren var vundet skulle alle de tropper der var trukket sammen til udfaldet overføres til Fyn. Afdelingerne stod opmarcheret og ventede på skibslejlighed. Dette var næsten den værste prøve for de dødtrette soldater. De sidste blev først overført kl. 6 morgen den 7. juli.

2. Jægerkorps ventede dog ikke så længe, de skulle i kvarter i Ejby. Det sidste stykke af turen dertil gik mandskabet i tøfler, støvlerne havde fået lov at hænge på tornistret.

Da våbenvilen var trådt i kraft blev mandskabet trukket tilbage. Korpset opholdt sig en kort tid på Fyn. Der er en historie som både far og farbroder har fortalt mig fra den tid. Denne historie hører såvidt jeg kan skønne til denne tid.

På et værtshus i Odense var der blevet slagsnål mellem nogle gardere og andre soldater. Garderne har sikkert været i mindretal, for de fik tærsk og blev smidt ud af vinduerne. Garderne havde nu planlagt, at de andre afdelinger skulle have disse tærsk betalt på en nær forestående markedsdag. Dette var imidlertid kommet de overordnede for ører, og for at undgå større slagsnål mellem soldaterne blev garderne sendt på en længere marchstur på markedsdagen.

Korpset blev trukket tilbage til Helsingør. Da de på turen dertil kom til Værebros var der her arrangeret stor modtagelse. Kong Frederik modtog sit gamle korps iført jægeruniform, og befolkningen fra Nordsjælland var tilstede og havde rejst æresport.

Garnisonslivet blev kun kort. Forholdene i Slesvig udviklede sig således, at der igen blev samlet tropper på Fyn. 2 Jægerkorps var mellem disse. De gamle soldater var ikke lette at styre, de havde ikke noget at bestille. Der var mange uheldige sager ved deres opførsel. Derfor blev der hjensendt en hel del af de menige. Jeg har dog ikke hørt, at farfar skulle være mellem den som hjensendtes.

Da nu ledelsen blev klar over, at det ville komme til krigshandlinger igen blev tropperne trukket til Jylland. Afdelingen hvortil farfar hørte lå i Hedensted, derfra fik de marchsordre til Sønderjylland.

Kompagniet blev ført af kaptejn Lund. Han var lige konnet til afdelingen. Kaptejnen var meget streng og lidet afholdt. Marchen blev foretaget i nogle varme dage. Hæren havde mange døde og syge grundet på overanstrengelse. 2. jægerkorps fulgte Oksevejen. Ved Innervad kro kom det til et optrin hvor de menige undsagde kaptejnen.

Da slagplanen var lagt blev det bestemt, at 2. jægerkorps var nellen de afdelinger som skulle begynde kampen. Da der blev gjort holdt den 24 juli om eftermiddagen trængte fjenden på. Jægerkorpsen fik ordre til at kaste den tilbage over Helligbæk. Dette blev en kamp i kornmarker og nellen levende hegn der var besat af fjender. Kaptejnen førte så tappert an, at de menige glente at give han den kugle der var lovet han. Kampen om Helligbæk var så hård, at fjerde deling kom frem som reserve. Deres fører, kommandersergenten, blev skudt under frenrækningen. Jeg regner ned, at farfar - efter hans størelse - stod ved denne deling. Jeg har engang lagt blomster på kommandersergentens grav på Flensborg kirkegård. Kompagniet havde så store tab den dag, at det kom i reserven den 25 juli.

Den 25. blev afdelingen først sat ind i kampene hen på aften. Far kunne ikke huske at have hørt noget om disse slag, derfor ved jeg ikke, om farfar var ned i disse dage.

Den sidste gang han var i kamp var den 8. august 1850. Krigsminister general Hansen var ved hæren. Som gæst havde han en fransk oberst. Denne oberst skulle de danske tropper kæmpe. Der^{for} beordrede han afholdt en såkaldt rekognesering. Da tropperne skulle tage halm ned tilbage, kaldtes den "Halmrekogneseringen". Det var en ret stort anlagt rekognesering til floden Sorg. I første linie var fra højre fløj: 6. reservebatalion - 11. batalion og 2. jægerkorps. På højre fløj var nålet Stentemølle (Stentenølle). På venstre fløj var nålet Fridrichshof ved Bisten sø. Højre fløj fulgte den gamle vej fra Slesvig til Rendsborg. Der er et meget stort bakkeparti som hedder Hytten Bjerger.

Ordren lød på, at der kun måtte foretages et skindangreb på overgangene ved Sorg. De danske tropper gik dog stærkt på, og fjenden blev trængt tilbage. Der blev givet befaling til at gå tilbage, men der blev ikke befalt noget tidspunkt. Ordren kom først til højre fløj, og det gik over een time

inden den kom til venstre fløj. Da ordren ikke kom til 2. jægerkorps blev dette ved at gå frem, da de andre gik tilbage. Korpset var ved at blive onringtonet. 1. kompagni var til højre, 2. kompagni var til venstre, 3. og 4. var i reserve.

Om dette fortalte far. Farfader var i en skyttekæde. De drev en mindre fjendtlig styrke foran sig. De havde fortrængt denne fra en lille skov. Fjenden var gået tilbage bag et levende hegn lidt syd for skoven. Jægerne stornede ned af bakken for at tage dette hegn. Da de var halvejs nede blev de pludseligt beskudt kraftigt fra et hegn de havde til højre. De danske styrker var gået tilbage, og fjenden havde besat hegnet. Skyttekæden gjorde onkring og løb tilbage til skoven.

Da de var ved dette tilbagetog mærkede farfar et hårdt slag på højre skulder. Slaget gav stærke smerter og han tabte sit gevær med det samme. Han fortsatte dog løbet, men han mærkede, at armen slingrede, og dette gjorde meget ondt. Derfor stoppede han op, løste sit ene strøpebånd, og med dette bandt han armen til livremmen. Da han fortsatte løbet mærkede han, at blodet svuppede i hans højre støvle. Lige da han nåede tilbage til skoven besvinede han. Korpset holdt stand så længe, at de fik de sårede ned tilbage. Da han blev bragt til ambulancen fik han skåret en kugle ud som sad tæt ved huden foran på skulderen. Transporten af de sårede foregik på bondevogne. Disse skulle være udstyrede med halnknipper og et hestedækken. Dog har jeg læst, at bønderne var meget vrangvillige, så det kneb ^a dem i udstyret i vognene.

Den vogn farfar kørte med, havde to sårede, han sad selv ved kusken på agebrættet og bagi lå en soldat som havde fået et skud i maven. Da de kørte råbte farfar til kammeraterne, at han snart kom igen.

Turen gik til Gottorp slot som var indrettet til lazaret. Her lå han i 6 uger. I den tid var der tyfusedemi på lazaretet, og mange soldater døde af dette. Slotskuppet var ligkapel.

Derefter blev han ført til København på Garnisonssygehuset i Rigensgade. Jeg tænker de blev sejlet dertil. Der opholdt han sig i 15 måneder og Frederik den 7. var flere gange inde at hilse på den. Såret ville ikke læges, der gik betændelse i det.

Der var flere som forlangte at blive sendt hjem, og fra sådanne kammerater fik han brev om, at de kom sig så snart de kom hjem og ikke havde læger til at rode i såret. Efter de 15 måneder forlangte han så også at komme hjem. Han rejste hjem i uniform, og denne fik han lov at beholde. Om dette

skyldes, at de overordnede regnede med han skulle være lirekassenand ved jeg ikke, men dette var jo en almindelig måde at forsørge krigsinvaliden på dengang.

Han fik dog ikke krigsmedaljen den gang, og jeg tænker det hænger sammen med, at han selv forlangte at blive hjemsendt.

Ved sin hjenkonst fik han ophold hos søsteren og svogeren i Vedskølle . (se tidligere).

Farfader fik tilkendt en pension fra staten, Hvor stor den var ved jeg ikke, men jeg har set et dokument fra engang i firserne, dengang blev den sat op til 308 kr. årligt. Dette blev begrundet med, at han var helt uarbejdsdygtig. Hans nervesygdom var ret fremskreden dengang, og denne regnedes som efterveer fra Krigen.

Farfader var som tidligere nævnt meget slagfærdig og meget livlig, dertil kom, at han var en glimrende danser. Han var en velset gæst ved bondegilderne. Da de holdt bryllup stod dette i Ole Hansens gård. Det var et bondebryllup med forriderre og sanlet brudeskare. Dette var det sidste sådanne bryllup i Vedskølle.

Efter gifternålet kom han ind på et husmandssted, men han vedblev fortsat regnet med til Vedskølle gårdmandslav.

Som et eksempel på bedstefader slagfærdighed kan nævnes et træk far fortalte engang. Farfar tog sit bygangstøj på, og far som lå på slagbænken ville vide hvor han skulle hen. Svaret lød, at han skulle til præsten. Far tog svaret alvorligt, men insisterede på, at få at vide hvad han skulle der. Han understregede sit spørgsmål med at slå hælen i bænken. Dette slag forårsagede, at sædet vendte sig, og far faldt ned i bænken. Farfar sagde så ongående, at hans ærinde til præsten var, at fortælle at hans dreng var faldet i bænken.

Våbenbroderbrevet.

I 1859 blev der stiftet et selskab af de soldater der havde deltaget i Treårskrigen. Dette fik navnet " De danske Vaabenbrødre". Den 2. december 1860 - altså lige efter brylluppet - blev farfader optaget i selskabet. Denne optagelse blev bekræftet med et Vaabenbroderbrev. Et sådant brev var i forevejen trykt med en fin skønskrift, således at det kun skulle udfyldes med navn og dato.

Det brev farfar fik må have ligget sammenrullet i mange år, for tante har fortalt mig, at hun kan huske, at hendes fader - Peder Christoffersen - har indrammet det.

Dette brev hængte over hovedenden af bedstemoders seng. Vi børn betragtede det næsten med ærefrygt. Det gik mange år før jeg kendte indholdet og betydningen af brevet.

Teksten lyder:

Broderbrev
for
Herr P. Rasmussen, Medlem af Selskabet
"De danske Våbenbrødre"
stiftet den 10. april 1859.

Den nuværende bestyrelse tilkjender og med dette åbne brev gør vitterligt at, Fædrelandsforsvareren Herr Peter Rasmussen er optaget som medlem i beneldte selskab, lige som han også har forpligtiget sig til, at holde dets nuværende og frentidige på generalforsamlingerne vedtagne love efterrettelige, samt i alle tilfælde selskabets bedste at fremme og dets skade, såvidt det står i hans magt, at afværge; Thi erklæres han herved for broder i selskabet: "De danske Vaabenbrødre"; og han skal ifølge deraf være deelagtig i alle de friheder og goder, som måtte være dette broderskab tildelt, og nyde de æresbevisninger han som broder tilkommer.

Bestyrelsen for selskabet "De danske Vaabenbrødre" den 2. decb. 1860.

Derefter følger 8 underskrifter.

Emblemet var det danske rigsvåben med kronen over og støttet af de to vildmænd. Nedenunder et smalt bånd med inskriptionen: De danske Vaabenbrødre. Som baggrund er den danske kokarde. Emblemet er af sølv.

P.S. Det har sin rigtighed, at navnet er stavet galt.

Krigsmedaljen.

Farfar fik, som tidligere omtalt, ikke medalje ved hjemsendelsen. Engang i firserne blev der averteret, at de som ikke havde modtaget medaljen skulle melde sig igen, og dette gjorde han, hvorefter han fik medaljen tilsendt.

De medaljer som blev uddelt efter Treårskrigen var af sølv, men efter 1864 var landet fattigt, så medaljer efter denne krig var af bronze, og det var den også som farfar fik.

Medaljen er på størrelse med en tokrone. På forriden er Frederik den 7. portræt. Som inskription står der langs kanten:

Frederik VII konge af Danmark.

På bagsiden står langs kanten: for deltagelse i krigen. I midten står: 1848 - 50. For oven i kanten er et øsken hvori ordensbåndet er fastgjort. Dette har en bred rød stribe i midten, derefter mod begge sider en smal hvid stribe, derefter en smal rød stribe og sidst en smal hvid. Det var en udtrykkelig bestemmelse, at båndet ikke måtte bæres alene, sikkert for at dette ikke skulle forveksles med en finere orden.

Medaljen bærer indtryk af, at den ikke har været båret så tit, men det passer jo også med det tidspunkt farfar fik den på.

En træske.

At farfar har været fingersnild kan blandt andet/af en ses æske han engang har lavet. Æsken er ca. 20 cm lang og 7 cm bred og 4,5 cm høj. Den er stemmet ud af en bøgestamme. Endestykkerne er 0,5 cm tykke, og siderne er smallere. Æsken har skydelåg som et penahus. Som børn kaldte far og farbroder æsken for :Tjæreby sogns sygekasse.

I æsken ligger nu krigsmedaljen og vaabenbroderenblenet sammen med et stykke rav far har fundet på stranden ved Basnæs. Vaabenbroderbrevet hænger i vor entre. Disse ting er i mit eje. (Jens).

Der var 5 børn i ægteskabet mellem bedstefader og bedstemoder. Lars født 18 juni 1861 - død 10 april 1880. Rasmus - far - en datter som fik navnet Ane Marie Dorthea og endelig farbroder. Jeg ved ikke hvor gamle Rasmus og Ane Marie var da de døde og heller ikke hvad de døde af. Merinod var Lars 18 år. Anders Mikalsen i Ligeslevlille har fortalt mig, at Lars gik til ham for at lærer at spille violin, og at han var god til dette. Såvidt jeg husker har han nænt, at han havde en dårlig hofte, og at han vist døde af tuberkulose. Ved en eller anden lejlighed har far nævnt, at Lars spillede til dans ved en logestue, og at far ved samme lejlighed var med ved musikken, idet han blæste i en revnet fåreknogle.

Et stort skab.

Tidligere er nævnt, at der stod et meget stort dobbeltskab i bedstemoders stue, dette skab er nu i Iræas besiddelse.

Efter sigende skulle dette skab være købt på Slagelse marked. Det var vist nok købt i årene kort efter Treårskrigen. Skabet stod i Ole Hansens storstue. En sommerdag i 1860 var vedskølle byænd til Skelskør marked, men de måtte hjen over

hals og hoved for der var kommet bud, at Ole Hansen gård brændte. Da de kom hjem var skabet reddet, det var båret ud af to kvinder. Herimod brændte farfars uniform som hang på loftet. Hans barberkniv og hans kam fra hans udrustning lå i skabet, så disse ting blev reddet. Kammen var af horn og denne har jeg set hos farbroders.

Den omtalte brand opstod ved, at hyrdedrengene i de to nabogårde var blevet uvenner, og dette så eftertrykkeligt, at de stak ild på modpartens gård, og begge gårde nedbrændte denne dag.

Efter branden fandt der noget mageskifte sted, og ialtfald Ole Hansens gård flyttedes uden for den.

Den oprindelige beboelse på lodden i Rødkullæ var et "dobbeltus". Det vil sige, at der boede to familier i huset. Den anden familie var den der ejede den østligste lod syd for vejen. Dette var en byggenåde som brugtes lige efter udskiftningen. Huset havde beboelsen liggende i midten omkring den fælles skorsten. Lo og stald lå så i enderne af huset. Den samme byggenåde var brugt i "Hovhusene". Der var sparet en skorsten og en gavl, men til gengæld var der mange ulemper ved denne metode, så den er forlængst forladt.

Det hus vore bedsteforældre lod opføre var et fæstehus under Basnæs. Hvis vi sammenligner det med det hus som blev vort hjem i Egeslevlille i 1917, så var der den store fordel ved huset i Rødkulle, at der var lukket skorsten og komfur. Huset i Egeslevlille blev bygget i 1862, men her var åben skorsten med grue. Ellers lignede husene hinanden meget, men de var på begge huse under Basnæs.

En gammel bog - "Provstebogen."

Omkring 1820 sad der en gammel provst som præst i Egeslevmagle. Han hed Sejr Malling Beyer. Han oplyser om sig selv at han er jubellærer. Efter at han havde været kateket ved irue kirke i en kort årrække blev han sognepræst i Sigersted - Bringstrup. Her var han i ca. 20 år, og i den tid forfattede han en bog om sognet der, og i denne ofrede han en meget stor part af pladsen på sagnet om Høgbard og Signe. For han var dette en klar historisk kendsgerning, og han ved alt hvad de har sagt og gjort og hvor Høgbard er landet med sine skibe. Jeg tror det er han som har inspireret Øhlenslæger til sin tragedie af samme navn. Desuden oplyser han om mange gravhøje han har udgravet. Efter de 20 år forflyttedes han til Egeslevmagle hvor han er præst, senere også provst i ca. 30

år. Også her griber han pennen og giver en grundig beskrivelse af sognet fra Syndfloden til nutiden. Desuden ontaler han Borreby og Basnæs. Bogen er meget norson, men kan ikke bruges som kildekrift. I bogen nævner han Knurrevangsgården, og han oplyser, at navnet til denne stammer fra, at Axel Arenfeldt i sin tid, somejer af Basnæs, tog noget af Vedskølle bymark og lagde ind under godset, dette knurrede bymændene over, og det var der af gården havde sit navn.

Også omkring 1815 - til 18 var digteren Poul Martin Møller huslærer på Espe ved Boslunde. Som teologisk kandidat kom han til egnens præstekonventer - og ved disse har provsten læst op af sit manuskript. Dette har dog kedet P.M.M. men det inspirerede han dog senere til, at skrive lægdsgården i Ølseby-nagle. Dette sidste er oplysninger fra Jens, og han har det fra et radioforedrag af afd. professor Vilh. Andersen.

Hans Nielsen i Egeslevnagle flytter omkring 1820 ud til sin datter og svigersøn som en slags aftægtsmand på Knurrevangsgården, og ved denne lejlighed forærer provsten ham et eksemplar af sin bog, og skriver selv for i den. Dette eksemplar er blevet i familiens eje, gennem Bodil er det kommet til Vedskølle og er nu i hendes datterdatters - Bodil Jensens - eje.

- - - - -

I ovenstående optegnelser kan der findes visse unøjagtigheder, for eksempel er jeg ikke helt klar over tidspunktet for den brand som ødelagde Ole Hansens gård, men dette anser jeg for mindre væsentlig, da formålet med optegnelserne - som andet sted nævnt - har været at fortælle lidt om folk og forhold.

- - - - -

Bagest i hæftet er medtaget "Bondens Klagesang". Dette var en vise som bedstemoder kunne, og som jeg har hørt hende synge engang. Hvilken oprindelse visen har er det endnu ikke lykkes mig at opspore..Det er.. blevet gættet på, at det skulle være en såkaldt Skillingsvise. Det kan jo også ske, selv om ikke emnet er så dramatisk, som det ellers var almindeligt for disse viser. Der kunne også være mulighed for, at den hørte hjemme i et eller andet dilettantstykke, eller en art revu, men hvor ved jeg altså ikke.

En beretning fra Tjæreby sogn.

ved Jens Bek Pedersen,

Det vestligste hus ved den gamle landevej som gik gennem Lundby blev kaldt "Ravelien". Dette er betegnelsen for et udenværk ved en fæstning. Navnet er måske kommet af, at huset lå yderst i byen mod vest. Huset lå på Universitetsgårdens jord, og var måske en rest af dennes bygninger fra før udflytningen.

I 1855 boede der en mand i huset som blev kaldt "Laksen".

Denne mand havde kone og børn, men jeg ved ikke hvor mange børn. Laksen havde fået lyst til en anden kvinde, og i den anledning, ville han af med kone og børn. I den anledning pillede han svovlet af nogle svovlstikker og blandede dette i en vandgrød, som han så tvang familien til at spise.

Dog lykkedes det ham ikke, at tvinge den ældste datter til at spise af grøden. Han forlod selv huset for at tage på arbejde på Transbygården. Dem som havde spist af grøden blev syge og døde, men mordet blev hurtigt opdaget. Dette var ved novemberstide 1855.

Laksen blev fængslet og sagen gik sin gang. Han dømtes til døden og henrettelsen foregik på Kanahøj. Dette var den sidste henrettelse på dette sted.

Den sommer - altså 1856 - tjente bedstemor i Skelskør. Hun så de kørte gennem byen med delikventen på vej til retterstedet. Senere så de fra haven over til Kanahøj da henrettelsen foregik. Hun må altså have tjent i en af de gårde som ligger nord for Adelgade.

De unge karle fra sognet skulle give møde med plejle eller høtyve for at slå kreds om retterstedet. Ved denne lejlighed var farfar med.

Han oplevede altså dette uhyggelige skuespil på aller nærmeste hånd. Han skulle dog senere have udtalt, at han havde set værre ting under krigen.

Laksen blev begravet i det nordøstre hjørne af Egeslevmagle kirkegård.

Huset lå der hvor gartneren havde sin have da vi boede i Lundby. Jeg mindes godt at have hørt folk tale om de da jeg var lille, men mor slog det, vi skulle ikke tale om noget sådant.

Senere har far og farbroder fortalt mig om det, og det er deres beretning som er gengivet her.

Bondens Klagesang.

Å, ja jeg arme bondemand,
hvad skal jeg dog gøre?
at styre folket ej jeg kan
med hele min forstand!
De går blot her og driver om
og ingen ting bestiller
og jeg må gå her som en stum,
jeg tør ej skælde den.

For kommer jeg og siger noget til den, så siger de lige straks:
"Ja giv mig, hvad jeg har fortjent, så rejser jeg" - Og nu på
denne tid kan jeg ikke godt undvære den, og så må jeg gå og se
på det driverri.

./.. Å, ja, åja, åjaja, det kan jeg ikke holde ud./..

Husmanden havde jeg dog ment,
at han forstod at tærskes,
men foeret, det er ikke rent,
enda det gik så sent.
Gud ved om ikke på min lo
han ligger nu og snuer,
for hele dagen kan jeg tro,
han tar den her med ro.

Nej sikken dog en mand, jeg har, han har ikke tærsket foeret rent,
fordi han ikke gider slaget på det, og han kan ikke slippe op
om morgenen, enda han går her og snuer hele dagen.

!/, Åja, Åja, Åjaja, sikken dog en mand jeg har./..

Og så den dovne karl jeg har,
han går blot her og driver,
han holder bare mig for nar,
den fyr er ikke rar.
Men jeg jo tie stille på,
for ikke han skal rejse,
for hvor skal jeg en anden få,
det kan jeg ej forstå.

For nu er det lige den allerværste tid, og nu må jeg tåle
neget af sådan en fyr, men bi til vinter, så skal jeg nok få
bugt med ham. Så skal han ikke få andet en mælkebrød til davre
- og ingen brændevin.

./.. Åja, Åja, Åjaja, bare det var vinter nu./..

Og så den store dovne dreng
han er slet ikke bedre.
Han er med karlen vist i flæng,
det er et værre slæng.
Jeg har så tit indlistet mig
og set han sad på koen!
ned driveri han morer sig,
jo, det er ærøelig!

./.. Og sådan en skal jeg endda give en hel klædedragt fra
øverst til nederst. Han skulle have en dragt prygl fra
øverst til nederst. Han fortjener ikke det halve af hvad han
kan æde, og sådan en skal jeg endda tale godt til.

Åj, Åj, Åjaja, han skulle rigtig nok have smør ./..

Hvad hjælper det jeg rugen sår,
når hyrdedrengen sover,
og alle lammene og får -
ne rundt på rugen går?
Sådan en gruelig doven fyr,
han ærlig prygl fortjener,
og jeg tror næppe, jeg mig dyr,
undtagen han får tyr.

for lade han ligge i vandgrøften og sove, så alle lammene og
fårene går og træder på den velsignede rug. Og sådan en skal
jeg endda give kost og logi og træsko, han skulle have klø,
skulle han.

./..Åj,Åja,Åjaja, han skulle rigtignok have klø./.

For nutter er det lige så slent
med disse galne piger,
hun er af sorrig så beklent,
ja så venodig stent.
Hun siger hun er bleven var,
de går ud af vinduet,
og det jeg nylig nalet har,
ja den er ikke rar.

Ja nu har jeg stået her og fedtet og fedtet, og fedtet mig
selv til for at få nalet et kønt fag vinduer, og så kryber
de ud for at komme ud til kæresten, og gnaver al nalingen af.
./..Åj,Åja,Åjaja, det er dog noget farligt rak./.

Nar bare jeg sku træffe en,
der kom til mine piger,
jeg skulle ikke være sen,
men brække mig en gren.
Da kunne det jo rigtignok hænds,
at han sku få på trøjen,
han skulle snage min essens,
sådan at de ku kends.

For at je ku blive fri for den visit. For her nå nutter gå og
passe på pigerne, og jeg nå gå og passe på nutter, for det rak
ku jo nænt tage fejl af nutter og en af pigerne, og så nå jeg
gå her hver nat og stovse.

./..Åja, åja, åjaja, jeg får aldrig nattero.

Ja folkene jeg haver nu,
de er jo splittergalne,
de gør vist nar af mig i smug,
jeg bliver snart skalu!
Og jeg nå gå så fredelig,
jeg tør jo ikke skælde,
før sommeren den er forbi,
så skal jeg vise mig.

For så skal husmanden og karlen få hver en rigtig god rigel
af mig, og så vil nutter nok ekspedere pigerne, og så skal
drengene få hver en god dragt prygl.

./.. Åja, åja. åjaja, bare der ej var så længe til./.

gave for Frode Bek Petersen
Nyevej 3, 9500 Hobro

x 27/6 30

DIS-Danmark

1 0 4 1 1 9